

המסע הראשון בעקבות נתיבי הבריחה יצא לדרך בתחילת ספטמבר 2022

11 ימים שהינו בדרכים וניסינו להתחקות על עקבות הורינו שורדי השואה, שהחליטו לברוח מאירופה בדרכם לארץ ישראל. עשינו זאת בפולין, בצ'כיה, בגרמניה, אוסטריה ואיטליה. חזרנו עייפים אך עמוסי חוויות, התרגשויות והמון מידע.

כתבה: בילי לניאדו

תמונה קבוצתית עם ראש עיריית ואובז'יך בפולין

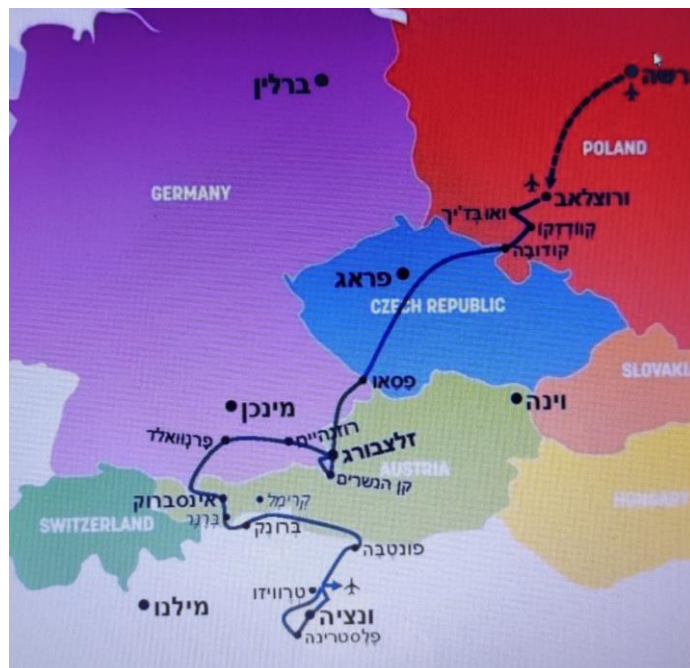
בשנת 2015 נערך בארץ, לראשונה, כנס ילדי וילידי מחנות העקורים והמעצר, במהלכו ובעקבותיו גברה ההתעניינות שלנו בגורלם של הורינו ששרדו את השואה והחלו לחפש את דרכם לארץ ישראל, לאחר שהבינו כי בעולמם הישן באירופה שאחרי השואה לא יוכלו עוד לבנות את עתידם. ההתעניינות הזו הביאה לרצון עז לבקר במחנות העקורים בהם שהו הורינו ולהכיר את מסלול ה'בריחה' שלהם.

מיד לאחר הכנס החלו סיורים מודרכים למחנות המעצר בקפריסין שבהם השתתפו רבים מאד מחברינו שהוריהם נעצרו בקפריסין. הצלחת הסיורים הללו והפופולאריות שלהם עודדה את **עמותת דורות ההמשך** בשיתוף עם **עמותת מורשת הבריחה**, לתכנן, לפני כ-3 שנים, יחד עם מי שהוביל את המסעות לקפריסין, ירון אמיתי, מסע ניסיוני במסלול נתיבי הבריחה באירופה, שיכלול את הארצות בהן קמו מחנות עקורים ומחנות מעבר ומהם העפילו השורדים לארץ ישראל באוניות רעועות. תקופת הקורונה שיבשה את התוכניות ומיד עם הסרת ההגבלות החליטו שתי העמותות לחדש את היחמה.

40 איש, רובם בני שורדי השואה ה'בורחים', השתתפו במסע המפרך אך המרגש והחוויתי שנמשך 11 יום. במסגרת המסע עברנו ב-5 ארצות וניסינו להתחקות על עקבות ה'בריחה':

להלן תקציר של המסלול (כמובן התרשמויות האישיות שלי):

המסע החל בעיר הפולנית **וורוצלב**, בה נוצרה אחרי השואה קהילה יהודית חדשה ושם התקיים מרכז גדול של פעילות ה'בריחה', שכללה גם בתי ילדים, חברתנו **לאה בהט**, ששהתה כילדה בבית ילדים

מפת מסלול המסע בנתיבי הבריחה

שם, סיפרה בהתרגשות על הוריה שהיו מדריכים במקום. משם פנינו מזרחה לכיוון העיירה הפולנית **ווייבז'יך**, בה התכנסו יהודים רבים לפני שעברו את הגבול בצורה בלתי לגאלית. החוויה הגדולה ביותר הייתה מפגש עם ראש העיריה הסימפטי ששמח להכיר את חבר הקבוצה 'הילד' שמחה פלבר שנולד להוריו ה'בורחים' בעיירה הזו, וממנה הוברח על ידי הוריו בתוך תיק. משם הגענו לעיירת נופש סימפטית בשם **קודובה** ששוכנת על הגבול עם צ'כיה, ומשם **לקוודזקו**, עיר גרמנית לשעבר כלילת יופי שמשם הועברו היהודים הבורחים לאזור צ'כיה. בקוודזקו בין היתר שיחזרנו בהליכה רגלית את חציית הגבול הפולני-צ'כי של הורינו ה'בורחים', כפי שהם עשו אז.

אחרי שחצינו את הגבול לצ'כיה הגענו לעיירה **נאחוד**, לקו הביצורים שהכינו הצ'כים מבעוד מועד נגד האויב הגרמני. גם תחנת הרכבת של נאחוד כיכבה באותו יום כי מתחנה זו יצאו ה'בורחים' לכיוון ברטיסלבה ווינה ומצד שני לכיוון בוואריה אל מחנות העקורים, לשם היו גם פנינו מועדות. חצינו את צ'כיה והגענו **לפסאו** בבוואריה, שקרובה לאוסטריה ושימשה אותנו ללינת לילה לפני היציאה **לזלצבורג** שבאוסטריה. בדרך עצרנו **בפוקינג**, מחנה העקורים השני בגודלו בגרמניה. חברתנו אורנה קו אל סיפרה על אמה ודודתה שהגיעו למחנה העקורים הזה. בזלצבורג הייתה לנו חוויה מרגשת במה שהיה פעם הקסרקטין של פרנץ יוזף, שלאחר השואה הפך ל"מחנה הרצל" והיום הוא ביתו של החוג לתיאטרון של האוניברסיטה, שם נחשפנו לפרויקטים שעושים הסטודנטים בנושא ה'ברחה' ומחנות העקורים.

תמונה קבוצתית עם סא"ל תומס נוקלמן ליד השלט (מסומן בחץ) בבאד רייכנהאל

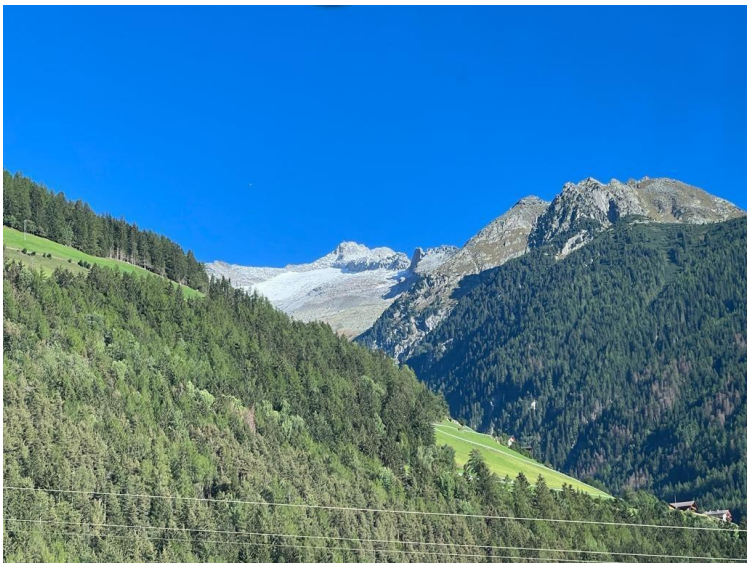
חזרנו לגרמניה והגענו לעיירה מקסימה בשם **באד רייכנהאל**, צומת חשוב של נתיבי הברחה, שבה היה מחנה עקורים גדול בשם "תקווה" שהתמקם בבסיס צבאי לשעבר של הנאצים. שם נפגשו לראשונה הוריה של חברתנו ריקי פלר אחרי השואה ונישאו. החוויה המרגשת ביותר הייתה הסרת הלוט מעל לוח הזיכרון שעל שער המחנה הצבאי הגרמני הקיים שם, שבראשו עומד היום סא"ל תומס נוקלמן, קצין גרמני צעיר המטפח עם חייליו את המורשת של מחנה העקורים, על השלט נכתב: "לזכר אלפי שורדי

שואה שמצאו בית זמני כאן בין השנים 1946 – 1951, לפני שהיגרו לישראל ולארצות אחרות כאנשים חופשיים בעל הגדרה עצמית". משם נסענו **"קן הנשרים"** – קן הצרעות שנבנה עבור היטלר וחבר מרעיו בנוף עוצר נשימה. למחרת הגענו לבית הילדים **ברוזנהיים**, היום בסיס של משמר הגבול הגרמני. אחד מבתי הילדים היתומים שטופלו בידי צעירים יהודיים בני 18, ששימשו להם כהורים וכמורים ונתנו לילדים הפגועים כתף מנחמת.

גם במקום זה גילינו לוח זיכרון וקראנו עדויות. מכאן הגענו **לפארנוואלד**, מקום שהיה בתקופה הנאצית מחנה עבודה והאמריקאים הפכו אותו למחנה עקורים. התרגשות רבה נגרמה לנו כשנכנסנו לשערי המחזיאון שהוקם על ידי צעירים מקומיים ב"מקווה" של המחנה ומספר על תולדותיו. שניים מחברי הקבוצה, שי לחמן וברוך קראוס, נולדו במחנה הזה והם סיפרו לנו את סיפור הוריהם. חזרנו לאוסטריה כדי להגיע **למעבר ברנר**, בו חצו ה'בורחים', בעזרת שליחי הברחה, דרך האלפים לכיוון איטליה וצעדו אל החופש.

שי לחמן מצביע על אביו במחזיאון של מחנה העקורים פרנוואלד.

היציאה ממעבר הקרימל לכיוון צפון איטליה

מרחוק גם צפינו **במעבר הקרימל** מצידו האיטלקי. מיציאות המעברים הללו הועברו הבורחים, על נשותיהם וטפם, על ידי חיילי הבריגדה לעריה השונות של איטליה, שם הוקמו מחנות מעבר. בדרכים בצפון איטליה הגענו **לטראביס** שהייתה מקום פעילות מרכזי של הבריגדה ושליחי ה'ברחה' ואח"כ **לטרוביזיו** (שם נערך הקרב הידוע של הבריגדה במלחה"ע ה-2). את היום האחרון במסע בילינו בעיירה **קיוז'ה** שליד ונציה ממנה נסענו במעבורת לכפר קטן בשם **פלסטרונה**, אחד מהכפרים לאורך הים האדריאטי, שאליו הובאו הבורחים והועמסו על ספינות רעועות כשפניהם

לארץ ישראל. רובם כמובן הגיעו בסופו של דבר לקפריסין, ומשם בסיום המנדט הובאו ארצה. היה זה מסע מרגש מאד מעשיר, ומלמד, שבו הייתה לנו הזדמנות לשמוע סיפורים רבים על הורינו הניצולים מפי חברי הקבוצה ובעיקר מפיה של יו"ר עמותת מורשת ה'ברחה' מירי נהרי, שסיפוריה ליוו אותנו לכל אורכה של הדרך. הסיפורים הללו יחד עם החוויות המיוחדות במינן: הפגישות עם האנשים שרוצים לזכור ועם המקומות הזכרים, העניקו לנו תחושת גאווה עצומה בהורינו, שעברו כל כך הרבה תלאות אחרי השואה אבל יכלו להם ובסופו של דבר הגיעו לארץ ישראל כדי לגדל אותנו כיהודים ישראלים חופשיים בארצנו.

תודה גדולה מגיעה לוועדת ההיגוי של המסע על התכנון המוצלח (מירי נהרי, רחל רחנשטיין דיתה בר יוסף, ירון אמיתי ואנוכי) המסע הצליח מעל המשוער ואנו מתכננים כבר מסעות דומים נוספים למען חברינו, בניהם של גיבורי השואה והתקומה – הורינו השורדים !!!

שיר 'הילדים' / בילי לניאדו (נכתב במהלך המסע בנתיבי הבריחה)

זהו סיפורם של 'הילדים'
המחפשים והחוקרים
שנשארו כבר ללא אב ואם
אבל עם קטעי סיפורים
שמחפשים סוף.
סיפורים על טרור ורצח
סיפורים על הישרדות והתמודדות
סיפורים על שחרור
ועל יציאה לאור יום
'ילדים' שמחפשים תשובות
לשאלות שמעולם לא העזו לשאול,
כי ההורים לא רצו לספר,
כי לא רצו לפגוע בנפש הילד
שנולד אחרי החורבן,
כי חשבו שהיו חלשים
ולא ראו את עצמם כגיבורים של סאגה היסטורית שטלטלה את עולמם
ושהדיה חדרו לעורקי הילדים הרכים והטביעו בהם חותם שלא יימחה.
'הילדים' שלנצח ימשיכו לתור אחר עולמם של אבא ואמא,
לנסוע בעקבותיהם לכל מקום שבו נגעה רגלם הפצועה והדואבת לפני 80 שנה
שינסו להבין, להבין להבין,
להתגאות בגבורתם,
להפוך את סיפורם לראויים לדורות הבאים
והכל בהרבה אהבה.
ואולי גם להתפייס...